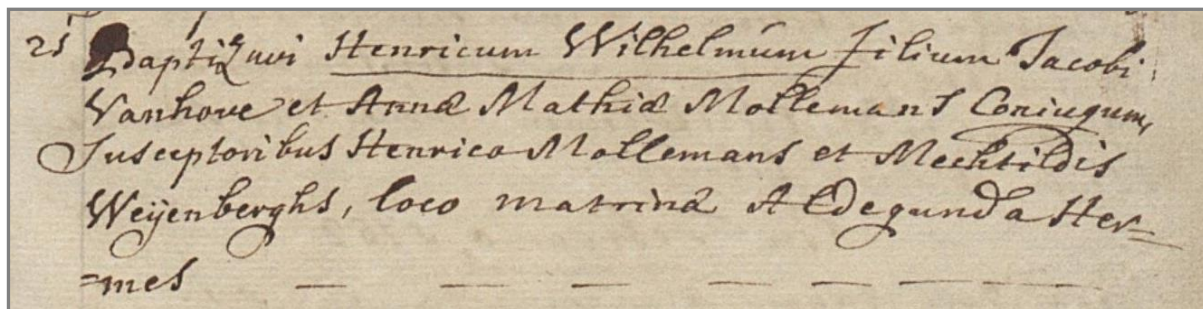

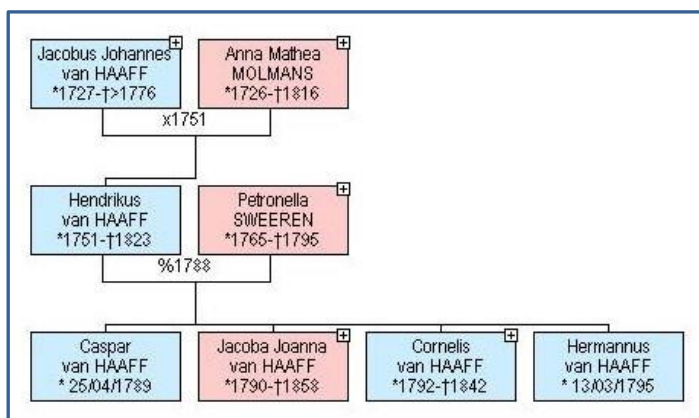
XVa. Herbergier **Hendrikus Wilhelmus van Haaff** (1751-1823)

(Hendrik) Willem is de enige zoon van Jacobus Joannes van Haaff **XIVa** en hij werd RK gedoopt te Boxmeer op zondag 21 nov. 1751, Zijn doopheffers waren zijn tante Henrica Molmans en Mechtildis Wijenberghs (zijn oudtante; zuster van grootmoeder Wilhelma van de Wijenberg), loco was Aldegunda Hermes, H.W. was gedurende zijn leven schepen, herbergier en bouwman.

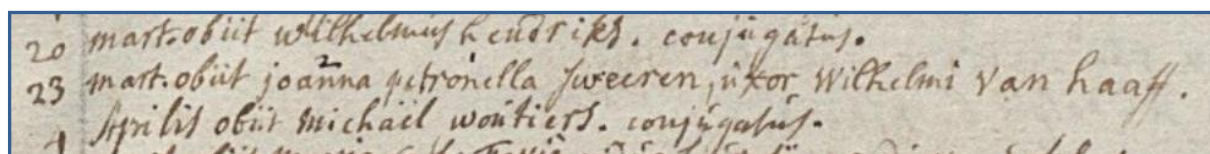

Willem overlijdt op maandag 20 okt. 1823 om elf uur 's avonds op 71 jarige leeftijd te Boxmeer. Hij wordt begraven te Boxmeer op donderdag 23 okt. 1823.

Zijn kerk.huw. wordt voltrokken te Boxmeer op donderdag 31 juli 1788. Trouwgetuigen waren Ruthger Raab (zwager) en Wilhelmina Sweeren. Hij huwt met **Petronella Johanna SWEEREN**, dochter van Cornelis Sweeren en Dorothea Verhaert, RK gedoopt te Boxmeer op zondag 28

juli 1765. Doopheffers waren: Johannes Henricus van Dijck en Johanna Vermaesen. In Kalkar wordt de 40 jarige goudsmid Rutgerus Raab genoemd, die van Kalkar naar Boxmeer vertrekt en daar 7 jaren getrouwd was met Wilhelmina Sweeren, de zus van P.J. Zij overlijdt na slechts 7 huwelijksjaren als 29 jarige te Boxmeer op maandag 23 mrt. 1795.

Stamlijn opnieuw voortgezet.

Zoals we hebben kunnen zien is Hendrikus Wilhelmus, die ook wel Willem werd genoemd, de enige zoon die de stamlijn voortzet. We gaan eens op onderzoek uit om te zien wat er van deze Willem is geworden nadat hij is opgegroeid in een gezin waar hij de *commer* van zijn ouders meemaakte en daar zelf als kind deel van uitmaakte. De eerder geschetste onduidelijkheid betreffende het disfunctioneren van zijn vader zal ook op hem een duidelijke wissel hebben getrokken.

Zeer waarschijnlijk heeft Willem veel steun gehad van zijn Heerroom Caspar Molmans. Ze trekken ook samen op als het erfdeel van zijn moeder (afkomstig van oma Maria Kroefs) noodzakelijkerwijs onder de hamer wordt gebracht. (Zie vorig hoofdstuk).

Zijn eerste zoon wordt dan ook Caspar genoemd wat eens te meer een bewijs is dat hij het goed kon vinden met de pastoor uit St. Anthonis. Volgens mij is de naamgeving van Caspar tevens ook een indirect bewijs voor het feit dat zijn vader dan nog niet is overleden. Anders ligt dit bij het tweede kind. Volgens mij wordt Jacoba Joanna naar haar opa vernoemd en het

zou heel goed kunnen zijn, dat deze dan ook voor 24 okt. 1790 is overleden. De exacte datum van overlijden van vader Jacobus hebben we nog steeds niet kunnen achterhalen.

Een paar jaar later zien we dus dat H.W. van Haaff zowel schepen als secretaris is van de Boxmeerse Schepensbank. Zijn eerste periode loopt van 1800 t/m 1803. Van 1803-1806 is Willem raadslid. Zijn laatste periode als schepen is waarschijnlijk van 1807-1809 waarbij hij ook als president optreedt. In 1810 komt Willem voor in het bevolkingsregister van Boxmeer als *cabareter avec fortune* ofwel een goed bemiddelde kroegbaas samen met zijn zoon Corneille en dochter Jaqueline.

Uit de 7 huwelijksjaren van Willem en Petronella Johanna spruiten 4 kinderen voort:

1. **Caspar van Haaff**, RK gedoopt te Boxmeer op zaterdag 25 apr. 1789. Doopheffers: R.D. Caspar Molmans, loco Johannes van Bree en Dorothea Verhaert (grootmoeder). Datum van overlijden van Caspar zijn onbekend. Ook zijn er geen bronnen die iets over zijn leven vertellen. Dus is het aannemelijk dat hij jong is overleden. Maar ook daarvan is vreemd genoeg geen bewijs gevonden.
2. **Jacoba Joanna van Haaff** wordt RK gedoopt te Boxmeer op zondag 24 okt. 1790. Doopheffers waren Joannes van Bree en Anna Mathea Molmans (grootmoeder). Vrijwel zeker komen haar doopnamen van grootvader Jacobus Joannes van Haaff. Ik neem dan ook aan dat deze tussen de geboorte van Caspar en Jacoba komt te overlijden en hierdoor vernoemd wordt. Jacoba Joanna overlijdt op 67 jarige leeftijd te Boxmeer op dinsdag 14 sept. 1858. Zij trouwt te Boxmeer op 27 april 1823 met **Martinus CRUIJSEN**, geb. te Linden op 18 juli 1800 en overleden te Boxmeer op 6 febr. 1852. Hieronder wordt eerst het levensverhaal van Jacoba Johanna verteld.

Martinus Cruysen.

Op 23 mrt. 1795 overleed te Boxmeer (zie fig.), tien dagen na de geboorte van haar jongste broertje, haar moeder Petronella Sweeren. Of e.e.a. met elkaar te maken heeft gehad? Is zij in het kraambed gestorven?

Vervolgens duurt het 25 jaar voor we weer iets terugvinden in de archieven over dit echtpaar Cruysen-van Haaff. In het doopregister van de RK-gemeente Linden staat dat op

18 juli 1800 is gedoopt Martinus, zoon van Petrus Cruysen en Maria Martins, echtelieden.

Ruim twee maand voor zijn trouwen, op 12 febr. 1823 wordt een certificaat afgegeven waaruit blijkt dat Martinus Cruijssen bij loting nummer dertien ten deel is gevallen, *hetwelk hem tot geen dienst bij de Nationale Militie verplicht heeft*. Zijn signalement ontbreekt.

De Schout Ambtenaar van den Burgerlijken stand van Linden verklaart dat de huwelijksproclamatien ingevolge de wet alhier op zondag den dertiende en twintigste april dezes jaars zijn vergaan van Martinus Cruysen ongehuwd, van beroep bouwman, oud twee en twintig jaren, geboren en wonende te Linden, meerderjarige zoon van Petrus Cruysen en Maria Martins, bouwlieden, wonende te Linden en Jacoba Johanna van Haaff ongehuwd, zonder beroep, oud twee en dertig jaren, geboren en wonende te Boxmeer,

meerderjarige dochter van Willem van Haaff, van beroep bouwman, wonende te Boxmeer en van wijlen Petronella Sweeren egtelieden, en dat daartegen gene oppositie is gedaan. Linden den vier en twintigste april 1823.

Het Zand te Boxmeer.

Nog hetzelfde jaar, vier dagen voor haar 33^e verjaardag, op 20 okt. 1823 overlijdt om elf uur 's avonds te Boxmeer haar vader Wilhelmus Hendrikus op 68-jarige leeftijd. Als beroep staat voor hem *bouwman* vermeld. Jacoba is dan net getrouwd met Martinus en zij betrekken een (het!) pand op het Zand in Boxmeer. Vrijwel zeker komt dit *erfgoed* van haar vader aangezien hij ook op het Zand woonde evenals haar grootvader? Zij erft dus de gehele boedel van haar ouders en samen met haar kersverse echtgenoot Martinus zet zij de herberg van haar ouders, gelegen op het Zand, voort.

Universeel erfgename.

Martinus Cruijzen bouwman en tapper te Boxmeer op het Zand, benoemd op 3 juni 1824 zijn vrouw Jacoba van Haaff tot universele erfgename.

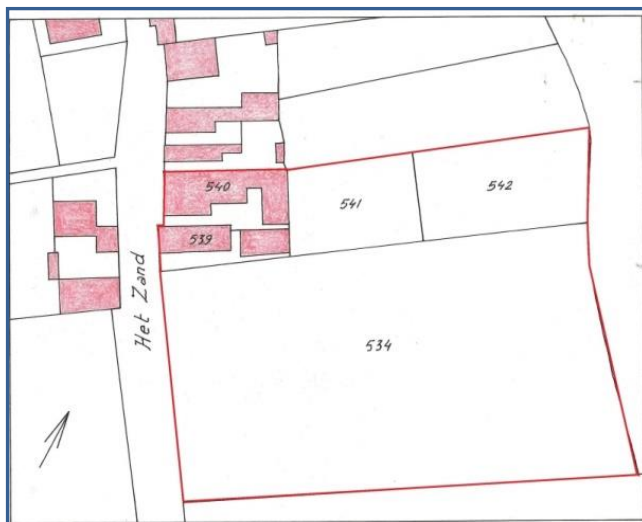
1. In dit jaar wordt ook hun dochter **Petronella Cruijzen** geboren en gedoopt. Zij huwt 6 juni 1848 te Boxmeer met Reinier **Crouwers**, geb. en gedoopt te Sambeek en zoon van Albert Crouwers en Theodora Melsen. Ze krijgen een zoon Theodorus. Petronella overlijdt jong (27 jaar) op 26 juni 1851 te Sambeek.

2. In 1828 wordt hun tweede kind geboren. Zijn naam is **Petrus Wilhelmus Cruijzen**. Hij trouwt later met Gerardina **van den Hoven** en overlijdt 15 juni 1866 te Boxmeer op 38 jarige leeftijd.

Een vonnis van 28 sept. 1826 van de ontvanger van 's lands belastingen, domicili kiezende ten huize van Martinus Cruijzen, tapper te Boxmeer eiser en J. Gerds likeurstoker te Vierlingsbeek aangaande f 24,- voor geleverd hooi. Martinus wordt in januari in een akte genoemd als zijnde koopman, terwijl in juni daarop volgend als beroep brouwer wordt opgegeven.

Brouwerij.

Martinus Cruijzen de echtgenoot van Jacoba Joanna wordt tussen 1826 en 1836 zeer regelmatig genoemd als bierbrouwer, tapper, bouw- of koopman. Hij participeert in de diverse familieraden waarin vergaderd werd over wie de voogd en wie de toezienend voogd van achtergebleven minderjarige kinderen (wezen) diende te worden. Als tapper-herbergier werd hij kennelijk veel gevraagd om binnen de diverse familieraden op te treden. Ook het feit dat dergelijke bijeenkomsten kennelijk in zijn

herberg werden gehouden, waarschijnlijk met een goed glas erbij, kan verklaren dat hij er veel bij gevraagd wordt als vriend, als bekende of als aanwezige getuige.

Uit de eerste kadastrale kaart blijkt dat Martinus Cruysen een aanzienlijk bezit heeft verworven. Zeer waarschijnlijk (ook) door overerving van zijn vrouw Jacoba Joanna. (In 1823 overlijdt haar vader terwijl haar moeder in 1795 al was overleden).

Martinus Cruysen bezit in 1832 onder Boxmeer een flink stuk grond met een huis, een brouwerij en meerdere schuren. (sectie B nr. 539-542 + 534)

Dit onroerend goed was gelegen aan Het Zand. Op oude foto's en ansichten is de locatie goed te zien. Het grote huis rechts is van 1890 (dus van later!!) en het huis uiterst rechts zou de oude brouwerij nog kunnen zijn. Beide panden liggen tegenover het huis met de Adelaar. Verder bezit hij elders nog twee grote kavels (sectie B 373 en 572) van resp. 1.17.50 en 2.42.0 ha.

Uit de bronnen weten we dat Jacobus van Haaff en Anna Mathea Molmans (de grootouders van Jacoba Joanna) rond 1770 (dus 60 jaar eerder) ook op het Sandt bij de linden woonden. Het is dus zeer aannemelijk dat zij via haar vader het ouderlijk huis

met brouwerij erft.

Hierdoor weten we tevens waar haar ouders en grootouders hebben gewoond en geleefd. In 1850 wordt het betreffende pand met Zand 203 aangeduid. (Verder uitzoeken)

De weide achter hun huis werd door grootvader Jacobus rond 1770 gepacht van de O.L.Vr. broeders uit Boxmeer.

Getuigenverhoor van 21 juni 1834

Tegen A. Molmans en J. van der Berg.

Johannes van Oorscot, 23 jaar, ongehuwde broodbakkersknecht te Boxmeer, verklaart dat hij, een weinig bedronken met de gebroeders de Rijk van het Kleinveen komend, in drift Willem de Rijk tegen de grond had geslagen en ten huize van de kastelein de zaak hadden gemiddeld.

Daarna zijn zij naar herbergier Cruijzen gegaan (op het Zand dus!), dat er daar twee onbekende personen hem hadden beledigd. Driftig had hij gezegd dat als zij hem zochten, dat hij buiten was. Kastelein Cruijzen had tot stilte gemaand en declarant heeft hierna met Piet van Putten en Jan van Wel het huis verlaten.

Onderweg kregen ze weer woordtwist met Godefridus Janssen en Gerardus van de Bungelaer, welke beiden voor de gebroeders de Rijk opkwamen. Hierop kwam de beschuldigde Molmans tussenbeide. Van Oorscot werd door Molmans (zwager) geslagen, terwijl Petrus van den Berg er was bijgekomen die met een stok begon te slaan, tot bloedens toe.

Cornelis van Haaff oud 42 jaar uit Boxmeer, aangehuwd broer van Molmans, verklaart niets te weten. Mechelina Molmans vrouw van Cornelis van Haaff; Willem van den Heuvel 28 jaar, molenaar uit Boxmeer; Aldegonda Molmans 27 jaar particuliere te Kleef; Johannes van Wel, 23 jaar molenaarsknecht te Boxmeer; Petrus van Putten 26 jaar ongehuwd, bakkersknecht uit Boxmeer leggen een verklaring af.

Het Zand nr. 179.

Uit het bevolkingsregister van Boxmeer uit 1840 blijkt dat het gezin Cruijzen op het Zand in huis nr. 179 woont. Er worden twee volwassenen en twee kinderen genoteerd. Waarschijnlijk betreft het hier de kinderen Petrus Wilhelmus en Petronella Cruijzen en verder een 46-jarige dienstknecht Gerardus Elbers en een 19-jarige dienstbode Jacoba Jacobs.

Zou dit hetzelfde pand zijn als het Zand nr.203 dat in 1850 als woonlocatie wordt

aangeduid? De huisnummering wilde in het verleden nog wel eens veranderen. Misschien bestaat er een concordantielijst waarin de oude huisnummering gekoppeld wordt aan de huidige?

1842 Op 15 mei overlijdt haar broer Cornelis Wilhelmus van Haaff te Boxmeer 's avonds om zeven uur, op 49 jarige leeftijd, *zijnde de overledene van beroep particulier*.

1843 Op 21 aug. verklaren Martinus Graat, winkelier en Martinus Cruijzen, herbergier, beiden te Boxmeer, zich voor een bedrag van f 1000,-- borg te stellen voor Willem van den Heuvel, *koopman in gedestilleerd te Boxmeer, in verband met accijnzen op het doorlopend crediet*, verplicht volgens de wet van 28 febr. 1822.

Memorie van aangifte der nalatenschap van Martinus Cruijzen op den 6e februari 1852 te Boxmeer overleden.

De ondergetekenden:

1e Reinier Crouwers landbouwer te Sambeek in hoedanigheid van wettelijke voogd over zijnen minderjarigen zoon genaamd Theodorus bij wijlen zijn huisvrouw Petronella Cruijzen in echt verwekt en

2e Willem Cruijzen landbouwer te Boxmeer, ten effecte dezer domicilie kiezende ten kantore van notaris Johannes Josephus Verbunt te Boxmeer, verklaren:

Dat Martinus Cruijzen op den 6e februari 1852 is overleden te Boxmeer, alwaar hij was gedomicilieerd. Dat den overledene bij olographisch testament, berustende onder de minuten van voorgenoemden notaris Verbunt, blijkens een daarvan opgemaakte akte van bewaargeving in dato 4 feb. 1852, behoorlijk geregistreerd aan laatstgenoemde aangever, een derde gedeelte zijner nalatenschap heeft vooruitgemaakt.

Dat de onroerende goederen door de overledene nagelaten bestaan in de helft van:

Onder Boxmeer:

- *sectie A nr. 713 bouwland groot 75 roeden en 50 ellen*
- *sectie B nr. 350 bouwland groot 29 roeden en 70 ellen.*
- *Verder een zesde in vier percelen heide te zamen groot 3 bunder, 74 roeden en 10 ellen gelegen te St. Anthonis in sectie C nr. 1122, 1657, 1659 en 1661.*

Dat in geval van overlijden, den overledene tot erfgenamen zou hebben nagelaten, gemelden Willem Cruijzen voor de helft en den minderjarigen Theodorus Crouwers voor de wederhelft en dat door dit overlijden geen vruchtgebruik vervallen is. Boxmeer den 6e mei 1852.

Memorie van aangifte

Deze memorie van aangifte (soort testament) is een beetje vreemd te noemen aangezien zijn vrouw en kinderen nog in leven zijn op het moment van zijn overlijden. Bovendien benoemd hij op 3 juni 1824 zijn vrouw Jacoba van Haaff tot universeel erfgename.

Wellicht dat e.e.a. met goedkeuring van Jacoba gebeurt? Het betreft hier namelijk een derde deel van zijn nalatenschap. Dit betekent dat zijn broer Willem Cruijzen en zijn kleinkind Theodorus (kind van zijn in 1851 overleden dochter Petronella Cruijzen) de in de acte genoemde percelen moeten verdelen en dat twee derde bij zijn vrouw Jacoba en zijn zoon en kleinzoon blijft. We zien dit ook bevestigd als in september 1858 moeder Jacoba komt te overlijden en haar zoon en kleinzoon de gehele overige nalatenschap erven.

1858. *Op de 15e der maand september 1858 zijn voor ons ambtenaar van de burgerlijke stand van Boxmeer verschenen Antoon Pieter Buning, van beroep bakker, oud 42 jaar, wonende te Boxmeer, nabuur van de na te noemen overledene en Gerardus Linsen, van beroep tuinman oud 64 jaar, wonende te Boxmeer en nabuur van de overledene, welke ons hebben verklaard dat op gister (14 sept.) des namiddags ten vier ure binnen deze gemeente is overleden Jacoba Johanna van Haaff, landbouweres, weduwe van Martinus Cruysen, in de ouderdom van 67 jaar, geboren te Boxmeer en dochter van Willem van Haaff en van zijne huisvrouw Petronella Sweeren, beiden overleden.*

Memorie van aangifte der nalatenschap van Jacoba van Haaff overleden te Boxmeer den 14e september 1858.

De ondergetekenden:

1. *Petrus Wilhelmus Cruijzen landbouwer, wonende te Boxmeer en Reinier Crouwers landbouwer wonende te Sambeek, in hoedanigheid als wettelijken voogd over zijnen minderjarigen zoon Theodorus in huwelijk verwekt bij nu wijlen Petronella Cruijzen, dochter van na te meldene overledene, beiden domicilie kiezende ten woonhuize van Petrus Wilhelmus Cruijzen voornoemd, verklaren: dat Jacoba van Haaff, weduwe van Martinus Cruijzen, laatst gewoond hebbende te Boxmeer, aldaar op den 14e sept. 1858 is overleden, nalatende tot hare enige erfgenamen, genoemde Petrus Wilhelmus Cruijzen als haren zoon, voor de helft, en genoemde minderjarigen Theodorus Crouwers, als haar kleinkind voor de wederhelft.*

Dat de nalatenschap van de overledene bestaat uit de navolgende onroerende goederen:

<i>Onder Boxmeer: Een tweede gedeelte in sectie A nr. 713, bouwland</i>	<i>groot 75.50 ellen</i>
<i>sectie B nr. 350, idem</i>	<i>groot 29.70 ellen</i>
<i>Onder Oploo: Een twaalfde gedeelte in sectie C nr. 1122 heide</i>	<i>groot 59.90 ellen</i>
<i>sectie C nr. 1657 idem</i>	<i>groot 55.00 ellen</i>
<i>sectie C nr. 1659 idem</i>	<i>groot 1.62.00 ellen</i>
<i>sectie C nr. 1661 idem</i>	<i>groot 97.20 ellen</i>
<i>Onder Boxmeer: voor het geheel in sectie A nr. 875 hooiland</i>	<i>groot 56.20 ellen</i>
<i>sectie A nr. 876 idem</i>	<i>groot 1.19.50 ellen</i>
<i>sectie B nr. 373 bouwland</i>	<i>groot 98.00 ellen</i>
<i>sectie B nr. 534 idem</i>	<i>groot 96.90 ellen</i>
<i>sectie B nr. 539 huis (brouwerij)</i>	<i>groot 04.29 ellen</i>
<i>sectie B nr. 540 huis (herberg) met schuur en erf</i>	<i>groot 16.40 ellen</i>
<i>sectie B nr. 541 tuin</i>	<i>groot 10.10 ellen</i>
<i>sectie B nr. 542 idem</i>	<i>groot 13.60 ellen</i>
<i>sectie B nr. 572 bouwland</i>	<i>groot 1.17.50 ellen</i>
<i>Onder Sambeek: voor het geheel in sectie C nr. 693 bouwland</i>	<i>groot 84.90 ellen</i>

Wijders dat door dit overlijden geen vruchtgebruik is vervallen. Boxmeer den 28e april 1859.

Aanzienlijk bezit.

Hieruit blijkt nog eens het aanzienlijke bezit van Martinus en Jacoba Joanna dat uiteindelijk terecht komt bij de zoon en de kleinzoon van dit echtpaar en daarmee volledig uit de analen van de familie van Haaff verdwijnt. Maar uit het testament blijkt ook nog dat zijn schoonmoeder, de wed. Maria Mechtildis Molmans in het hoekhuis van de Steenstraat en de Schipperstraat in Boxmeer woont. Zij woont dus niet in bij haar dochter en schoonzoon. Het bezit op het Zand verdwijnt dus verder helemaal richting de families Cruijzen en Crouwers.

3. **Cornelis Wilhelmus van Haaff** het derde kind van Hendricus Wilhelmus werd gedoopt te Boxmeer op donderdag 26 juli 1792. Doopheffers waren Joannes van Bree, loco Wilhelmus Manders en Wilhelmina Sweeren (zus van Petronella Johanna Sweeren). Hij overleed op 49 jarige leeftijd te Boxmeer op zondag 15 mei 1842. volgt XVIa C.W. is opnieuw de enige zoon die de stamlijn continueert.
4. **Hermannus Marianus van Haaff** werd als vierde kind RK gedoopt te Boxmeer op

vrijdag 13 maart 1795. Doopheffers waren: Hermanus Sweeren (broer) en Maria Raab (zus van Rutgher Raab). Overlijdensdatum en -plaats onbekend maar ik ga ervan uit dat dit kind jong overlijdt. Van deze Hermanus wordt niets meer vernomen en tien dagen na zijn geboorte overlijdt zijn moeder Petronella Johanna.

Nadat de vier kinderen van Hendrikus Wilhelmus de revue zijn gepasseerd wordt hier het vervolg van zijn biografie weer opgepakt en weergegeven.

Zoals we al eerder zagen wordt hij op 21 nov. 1751 te Boxmeer geboren en RK gedoopt als zoon van *Jacobi van Hove et Annae Mathiae Mollemans*. Doopheffers zijn: Henricus Mollemans en Mechtildis van den Wijenbergh, loco matrina Aldegunda Hermes.

Willem is op 2 februari 1766 samen met zijn zus Jacoba (geb.1753!) te Boxmeer trouwgetuige bij het huwelijk van Gerardus Vaessen en Johanna Maria de Vedht. Hij is dan 14 jaar (oud !!) Ik heb de bron gecontroleerd en het staat er echt!

Vervolgens is het een hele tijd stil rond H.W. en pas 15 jaar later in 1781 zien we dat Willem van Haaf op een openbare verkoping enige zaken van huishoudelijke aard koopt.

anno Domini 1766
 februario Contractum matrimonium
 promissis Pontalibus de tribus ecclesiis
 proclamabimus Gerardus Vaessen et Johanna
 Maria de Vedht: testibus Henrico Willemo
 van haaff et Jacoba van haaff: bamen
 meo Consensu juncti N^o du^o p: Jacobus
 Brouwer ordinis predicorum.
 fr. ambrosius pastor

Een vergulde lijst met spiegel	f 8-2-0
Een kruiwagen	f 1-8 0
Zes messen	f 0-7-0
Een ijzeren pot	f 0-12-0
Totaal	f 9-17-0

In 1783 en in 1794 heerst er in deze contreien een dysenterie-epidemie die veel slachtoffers eist. Gelukkig ontspringt de familie deze dans.

Vijf jaar later vinden we pas weer een volgende vermelding: Willem van Haaff en Catharina Lamers zijn op 18 december 1786 doopheffers te Boxmeer.

1788 Op 31 juli trouwt Wilhelmus van Haaff voor de kerk met Petronella **Sweeren** na de drie daaraan voorafgaande afkondigingen. Trouwgetuigen waren Ruthger Raab de goudsmid uit Amsterdam en 's Hertogenbosch en zijn vrouw Wilhelmina Sweeren.

Fransen troepen.

Hieronder volgen een hele serie rekeningen die te maken hebben met de legering van Franse troepen in de herberg van Willem. Om te beginnen passeerde op 28 december 1792 een heel garnizoen het dorp Boxmeer vanuit Venlo, om naar Grave te gaan. Zij trokken door het dorp van half vier tot half zes en gingen later richting Nijmegen.

Een dag of tien eerder op 18 december 1792 was er ook al een compagnie Franse jagers van 100 man komende uit Goch hier gepasseerd. In 1793 werd het gehele Land van Cuijck door de Fransen bezet.

1793 Ter ordonantie der Ed. Agtbare Gerigte deser Hooge Vrij Heerlijkheid Boxmeer. Gelogeert in 1793 drije vier franse dragonders bij H.W. v. Haaff.

<i>Van den 18e febr. tot den 1 meert gedronken 33 flessen rode wijn a 4 st. de fles</i>	<i>f 16-10-0</i>
<i>gedronken 30 kanne bier a 2 st. de kan</i>	<i>f 3- 0-0</i>
<i>gedronken 40 dobbelbaksken genever</i>	<i>f 2- 0-0</i>
<i>Van den 18e febr. tot den 1 meert ieder peert 12st. in hooij</i>	<i>f 19-16-0</i>
<i>Voor middag en avondeten per man 12 st.</i>	<i>f 19-16-0</i>
<i>Voor coffij en ontbeijt ieder persoon 4 st.</i>	<i>f 6-12-0</i>
<i>Voor nagtlogiment voor ieder persoon 2st</i>	<i>f 3- 6-0</i>
<i>Dito nog een dragonder 3 keere gegeten</i>	<i>f 0-18-0</i>
<i>Drie malder 1 spint haver a 7gld. malder</i>	<i>f 21- 4-0</i>
<i>Voor vrij kamer, vuur en ligt per dag 10 st</i>	<i>f 5-10-0</i>
<i>Door ordinantie van den officier mijne knecht met mijn peert voor zijtsman mee gesonden.</i>	<i>f 2- 0-0</i>
<i>Een vragt vouragie naar Venrooij</i>	<i>f 2- 0-0</i>
<i>Drie mijne sakken geleverd a 1 gld. per sak</i>	<i>f 3- 0-0</i>
	<i>f 105-12-0</i>
<i>Hieraf voor de vragt naar Venrooij</i>	<i>f 2- 0-0</i>
	<i>f 103-12-0</i>

Bezetter.

Deze rekening wordt op de 12e apr. 1793 door de lokale overheid voldaan. De Franse dragonders leefden er vrolijk op los en waren 14 dagen te gast bij Hendrikus Wilhelmus. De wijn, het bier en de dubbele genevertjes en brandewijntjes *liepen er dun door* zoals we kunnen lezen.

Het is toch vreemd om te beseffen dat de bezetter, want dat waren de Fransen toch, hier gevoed en gelaafd werden en er dus ook nog leuk aan verdiend werd door Willem.

Zijn gevoelens hieromtrent moeten op z'n minst dubbel zijn geweest. Hoe de plaatselijke samenleving daarover oordeelde? Aan de andere kant diende Willem de rekening keurig in bij de lokale overheid die het per omgaande aan hem voldeed. Tevens geeft de rekening aan dat Willem een knecht had, dus er liep in en rond de herberg ook personeel rond.

1793 *Ter order der Ed. Agtbare Gerigte deser Hooge Vrijheerlijkheid Boxmeer gelogeert drij franse dragonders bij H. W. van Haaff.*

<i>Van den 2e meert tot den 5e dito per man van eten 12 st</i>	<i>f 5- 8-0</i>
<i>van coffij en ontbijt</i>	<i>f 1-16-0</i>
<i>van slapen</i>	<i>f 0- 6-0</i>
<i>gedronken 11 flesse roode wijn</i>	<i>f 5-10-0</i>
<i>gedronken 19 kanne bier</i>	<i>f 1-18-0</i>
<i>gedronken 6 dobbebaktiens</i>	<i>f 0- 6-0</i>
<i>voor camer, vuur en ligt</i>	<i>f 1-10-0</i>
<i>Totaal</i>	<i>f 16-14-0</i>

1794 *Ter ordonantie der Ed. gerigten deser Hooge Vrijheerlijkheid aan W. van Haaff.*

<i>Den 17e febr. gelogeert met een billet vier franse dragonders. Verteert</i>	<i>f 0-16-0</i>
<i>des middags gegeten</i>	<i>f 1- 4-0</i>
<i>agt spint haver</i>	<i>f 1-10-0</i>
<i>tot den 18e in hooij en haver</i>	<i>f 6- 2-0</i>
<i>in wijn, genever en bier</i>	<i>f 3-10-0</i>
<i>van slapen en coffij en ontbijt</i>	<i>f 1- 0-0</i>
<i>Totaal</i>	<i>f 14- 2-0</i>

1794 *Ter ordonantie van den Hoog Ed. Gestr. Heer Drossard deser Hoge Vrijheerlijkheid Boxmeer, aan W. van Haaff.*

Van den 8 augusti tot den 19e dito gelogeert den Heer commessaire wagtmeester van het Corps Damas. Per dag 1 gulden hollands, 2 dagen absent geweest, rest 10 dage en twee paarden gestalt van 8 tot den 13^e voor fl. 10-18-0.

Uit een belastingkohier van 1794 blijkt dat er ten huize van Wilhelm van Haaff twee mannen, twee vrouwen en vier kinderen woonden.

Ditzelfde jaar was Hendrik Molmans eigenaar van logement *In het Hof van Boxmeer*, later het hotel van De Boomgaard Essers op de hoek van de Steenstraat en de Schipperstraat

Zwager Willem Molmans was de waard van de herberg *Het Rad*. Deze Hendrik en Willem Molmans zijn broers van Maria Mechtildis Molmans, de vrouw van Cornelis Wilhelmus van Haaff. Zij was dochter van deze Hendrik Molmans die gehuwd was met Anna Gertudis Clabbers.

1794 *Ter ordinantie van den Hoog Ed. Heer Colonel Damas aan W. van Haaff.*

Van den 12 augusti tot den 19e dito gelogeert twee domestiques met seve paarden van den voorschrevene Heer Colonel Damas.

<i>Voor ieder persoon van morgen ontbijt, middagmaal, soupée en slapen veertien stuivers</i>	<i>f 11-4-0</i>
<i>Voor ieder vooschr. paard 3 st. stalgeld</i>	<i>f 8-8-0</i>
	<i>f 19-12-0</i>
<i>Hieraf voor 2 paarden stalgelt voor 7 dgn.</i>	<i>f 2-2-0</i>
<i>Totaal</i>	<i>f 17-10-0</i>

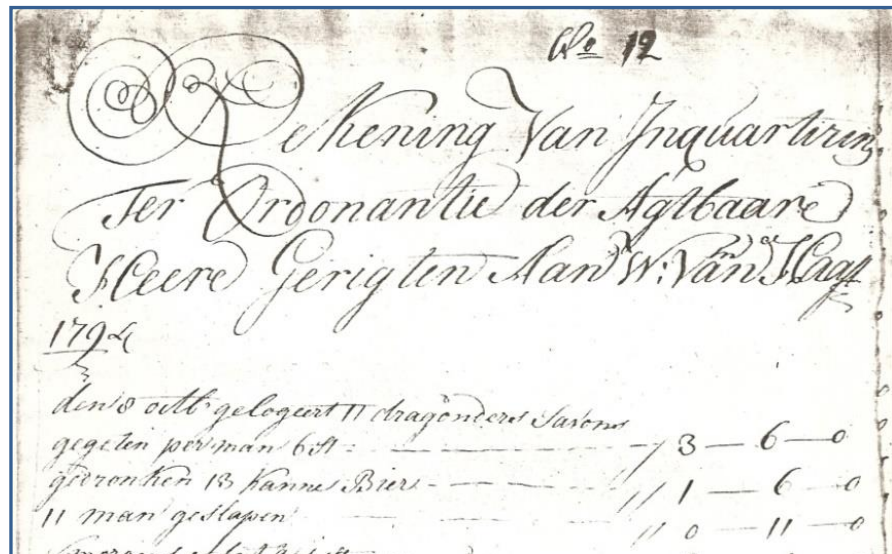
1794 *Ter ordonantie der Heere Borgemeesters van Boxmeer aan W. van Haaff.*

<i>Van den 19e augusti tot den 4e sept., twee man gelogeerd van den Colonel Damas, maakt 16 dagen per dag 14 st. per man</i>	<i>f 22-8-0</i>
<i>Seve overpaarden per dag 3st.</i>	<i>f 16-16-0</i>
<i>Van den 10e sept. tot den 17e dito, gelogeerd, 1 man, 5 paarden, 14 st. per dag</i>	<i>f 4-18-0</i>
<i>4 overpaarden per dag 3 st.</i>	<i>f 4-4-0</i>
<i>Van den 11e tot den 16e dito, 1 man</i>	<i>f 3-10-0</i>
<i>3 overpaarden</i>	<i>f 2-5-0</i>
<i>Van den 29e augusti tot den 16e sept. gelogeerd den wagtmeester</i>	<i>f 12-12-0</i>
<i>1 overpaart</i>	<i>f 2-14-0</i>
<i>Totaal</i>	<i>f 69-7-0</i>

Rekening (1794) van inquantiering ter ordonantie der Agtbare Heere Gerigten aan W: van Haaff.

De rekening loopt van 8 oktober t/m 5 november 1794 en van 2 jan. t/m 8 juli 1795 en men kan zien dat men het zich goed liet smaken. De rekening specificeert het ontbijt, het middageten en het avondeten, het slapen *in een aparte camer met caggel, vuur en ligt* kostte f 1-12-0. Voor stalgeld werd f 0-12-0 voor vier paarden in rekening gebracht.

Ook toen al werd er ruim *coffij*, *dobbele genever*, *brandewijn*, *bier* en *rode en witte wijn* geschonken voor en gedronken door de dragonders (souvegarde), wagtmeesters, wagenknechts, enz.

Opgenomen in de Franse Republiek.

Duidelijk is dat de herberg die Willem drijft, een goed lopende zaak is waar man en paard een goed onderkomen kunnen vinden. Het totaal der rekening groot f 12-9-0 wordt op 30 oktober 1795 voldaan. Omstreeks 1795 was Caspar Molmans veerman op *het kleine Masenburgse Veer te Boxmeer* en Peter Schoofs pachtte toen het grote veer!

In 1793 vielen de Fransen Nederland binnen dat vanaf die tijd toebehoorde aan de Republiek Frankrijk (1793-1800). Vervolgens ontstond de Bataafse Republiek (1800-1805) en het Bataafse Gemenebest (1805-1806). Het Koninkrijk Holland (1806-1810) had eerst nog een status aparte, maar ging later op in het Keizerrijk Frankrijk (1810-1814). De politie viel in die tijd onder de Franse Gendarmerie.

Vanaf 1795 was het dus na eeuwen van onafhankelijkheid gedaan met de vrijheerlijkheid Boxmeer. Boxmeer werd onderdeel van de Franse republiek en werd na de Franse tijd ingedeeld bij het Koninkrijk der Nederlanden. De vrijheerlijkheid bezat hoge, middelbare en lage jurisdictie, welke werden uitgeoefend door een college van schepenen, dat door den Heer van Boxmeer werd aangesteld. Onder de vrijheerlijkheid Boxmeer behoorden behalve het dorp van die naam ook het Kerspel St. Anthonis en half Sambeek. Boxmeer en St. Anthonis telden in 1805 exact 2313 inwoners.

Tevens wordt vermeld dat W. van Haaff in de Hoolsteeg te Boxmeer woont. Deze Hoolsteeg is op een heel andere locatie in Boxmeer gelegen dan de huizen aan het Zand of aan de Steenstraat die tot nu toe bekend waren.

Pas in maart 1822 wordt Willem van Haaff genoemd als *kasteleijn op het Zand*. Deze informatie klopt overigens uitstekend met de feiten. Zijn vrouw leeft dan niet meer, Jacoba (= Jacqueline) is dan 20 en Cornelis Wilhelmus 18 jaar oud en beiden zullen ongetwijfeld hun vader bijgestaan hebben in de herberg. De andere twee kinderen Caspar en Hermannus (zie hieronder) worden niet meer genoemd dus ik vermoed toch dat ze beiden jong overleden zijn. Het blijft anders een beetje een raadsel waar deze twee kinderen blijven.

1795 Op 13 mrt., dus tijdens de Franse bezetting wordt geboren en gedoopt; Hermannus Marianus van Haaff. Doopheffers zijn Hermannus Sweeren en Maria Raab.

Dysenterie of kraamvrouwenkoorts?

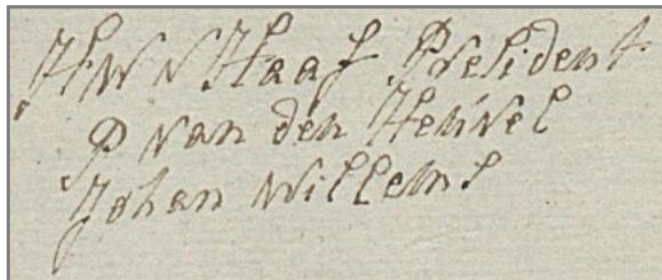
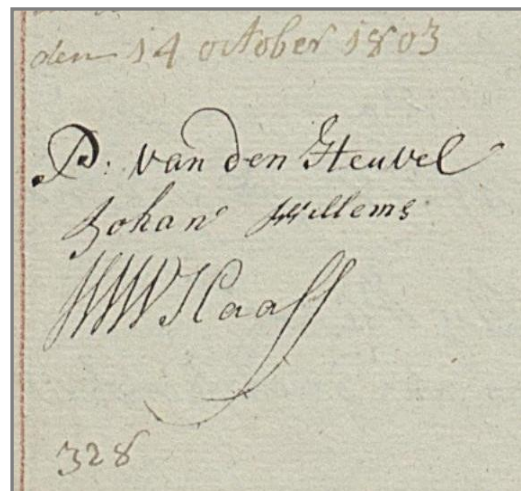
Maar 10 dagen later overlijdt zijn moeder Petronella Sweeren. Dus kort na de geboorte van haar jongste zoon. Gelijktijdig breekt er in Boxmeer rond die tijd opnieuw een dysenterie-epidemie uit. Zou deze ziekte haar fataal geworden zijn? Of is zij bezweken aan de kraamvrouwenkoorts? In het

begraafboek vermeld de pastoor gedurende deze periode het ene dysenterie-overlijden na het andere. In korte tijd wordt de bevolking van Boxmeer behoorlijk gedecimeerd.

Op 18 december 1797 werd de regio Boxmeer tot Frans gebied verklaard en werden de schepenen F. van den Boogaard en F. Hoctin regenten. Henricus Wilhelmus van Haaff is in 1800 voor het eerst schepen en loco secretaris van Boxmeer. Op 2 juli 1802 zijn schout en schepenen van Boxmeer; Drossaard Hendrik Anthoon Verheijen, Johan Willems en W. van Hoof (moet dus zijn van Haaf) schepenen en Johan van Dijck bekleedt de functie van secretaris. De laatste vermelding van schepen H.W. van Haaff, (ook als loco-secretarius) dateert van 2 november 1802. In december wordt hij niet meer als zodanig vermeld maar in 1803 echter wel weer.

1805 Vermelding d.d. 20.9.1803 tot en met 1806 van W. van Haaff, gemeenteraadslid en president. In 1807 wordt H.W. van Haaff verder niet meer als schepen genoemd, maar in 1809 is hij echter weer terug. Op 5 jan. 1805 treffen we de volgende akte aan:

Wij Peter van den Heuvel, president Schepenen, loco

den Heere Drossard en ondergeschreven Schepenen der Rechtbank van Boxmeer certificeeren dat voor ons is gecompareerd Anna Mathea Molmans, weduwe van Jacob van Haaff, wonende alhier en geassisteerd met den schepenen G. Martens welke verklaarden te cederen en transporteren in volle en vrijen eigendom op te dragen en over te geven aan en ten behoeven van haren zoon Hendrik Willem van Haaff en van haar kinds kind Helena Manders door wijlen Willem Manders bij wijlen haar comparantes dochter Jacoba van Haaff in echte verweckt, alle haar comparantes gereede en meubilaire goederen welke zij is besittende mitsgaders alle sodanige ontilbare goederen als de comparante onder de jurisdictie van deser Rechtbank hebbende en posiderende is. En heeft de comparante alle de voorschreven goederen alzo aan haar zoon en haar kindskind opgedragen en overgegeven, in mindering van derzelve filiale portie, sodat het vonnisse gewesen is, belovende de comparante garantie en vrijwaringe jaarendag zoals recht is. Aldus gepasseerd tot teken van waarheit hebben wij gerichtspersonen benefens de comparante ondertekent en door onse secretaris contrasignere laten. Boxmeer den 5 januari 1805 A. Matheija Molmans de weduwe J. van Haaff.

1810 Op 16 febr. komt de familieraad bijeen i.v.m. een te regelen voogdijkwestie: Gerard Hermans, herbergier, Antoon Derks, bouwman; Adriaan van den Heuvel, koperslager; Willem van Haaff, bouwman (wonende in de Hoolsteeg), Hendrik Molmans, herbergier; Caspar Molmans, molenaar, allen achterneven. Toeziend voogd wordt Joseph Smits, metselaar te Boxmeer.

1811 Op 15 okt. wordt Willem van Haaff als belending genoemd van een weiland van Jan Baptist de Raet en op 27 apr. 1814 komt Willem van Haaff; herbergier, voor in een acte als lid van de familieraad i.v.m. benoeming tot toeziend voogd over Theodorus, de zoon van Jan Hulsman.

Op 16 juni 1816 overlijdt Anna Mathea Molmans de moeder van Willem. Waarschijnlijk heeft zij al die tijd gewoond met en bij haar zoon of dochter. Na een lang en bewogen leven sterft zij op 92-jarige leeftijd. Het moet een sterke vrouw zijn geweest want zij heeft veel verdriet gekend en veel te stellen gehad met haar echtgenoot Jacobus. Het faillissement van haar ouderlijke herberg, het onder curatele stellen van Jacobus en het feit dat we zijn overlijden niet hebben kunnen vinden geeft aan dat er op z'n minst bijzondere factoren geweest moeten zijn rond zijn overlijden.

1818 Op 8 apr. vindt de benoeming plaats tot toeziend voogd over de twee minderjarige kinderen (Gerardus en Theresia) van Hermanus Zweeren, bouwman te Boxmeer en Maria Nabben, overleden Boxmeer 28 febr. 1817. De familieraad bestaat uit: Willem van Haaff, toeziend voogd; Gerardus Nabben; Jan Willems; Theodorus Tukken; allen bouwlieden, Theodorus Hermans, koperslager en Jacobus Klaassens, bakker allen te Boxmeer. Op 16 mei 1818 treedt Willem van Haaff, bouwman te Boxmeer op als toeziend voogd over deze minderjarige kinderen Gerardus en Theresia Zweeren.

1822 Op 4 mrt. vindt er ten overstaan van notaris van Odenhoven een houtverkoop plaats: *Aan van Haaff, kasteleijn op het Zandt, vier slagen voor vier gulden, vijftien cents* en op 17 mei maken Hendrikus Wilhelmus en zijn zoon Cornelis Wilhelmus van Haaff deel uit van de familieraad als naburen, beiden *bierbrouwers* te Boxmeer.

Procuratie voor Willem van Haaf te Boxmeer en (zijn volle neef) Johan Bockmeulen te Kevelaer om onroerende goederen te verkopen. De melding is afkomstig uit het repertorium, maar er is geen akte aangetroffen. (4 mrt.1823)

Rond 1810 in de Hoolsteeg.

Dit is alles wat er in de archieven te vinden was over Hendricus Wilhelmus van Haaff. Het is een hele serie losse feiten die weliswaar het nodige over hem vertellen, maar die lastig tot een gestructureerd beeld zijn samen te smeden.

Zaken als huwelijk en overlijden zijn wel duidelijk. Maar het aantal kinderen? Er worden er vier geboren en mijn idee dat er wellicht twee jong overlijden lijkt niet echt te kloppen als we naar de volkstelling van 1794/95 kijken. Hier staan 4 kinderen vermeld (overigens zonder naam) en 4 volwassenen (twee mannen en twee vrouwen).

In elk geval zijn dat de ouders Willem en Petronella, maar zeer waarschijnlijk ook Anna Mathea de moeder van Willem die dan nog in leven is. Zij zal naar alle waarschijnlijkheid nog steeds in de herberg bij haar zoon verblijven.

Wie de tweede volwassen man dan zou moeten zijn? Het lijkt zeer aannemelijk dat het een inwonende knecht betreft. In 1793 wordt namelijk in een rekening gesproken over "*mijne knecht*".

Rond 1810 (het eerste bevolkingsregister) worden alleen Cornelis en Jacoba genoemd als kinderen. Dit doet toch vermoeden dat de andere twee; Caspar en Hermannus zijn overleden ofschoon hun overlijden niet blijkt uit het begraafboek van Boxmeer. Van Willem wordt dit

jaar (1810) gemeld dat hij in de Hoolsteeg woont.

Als we vervolgens kijken naar het beroep en de woonlocatie van het echtpaar van Haaff-Sweeren, dan kunnen we het volgende optekenen. In 1811 en 1814 wordt gesproken over herbergier van Haaff en in 1822 over *van Haaff, kasteleijn op het Zandt*. Willem en zijn zoon (C.W.) worden beiden als *bierbrouwers* aangeduid.

Petronella overleed –we schetsten het al eerder- in maart 1795 kort na de geboorte van hun jongste zoon Hermannus Marianus.

De verhuizing van Hoolesteeg naar het Zand moet rond 1821-22 hebben plaatsgevonden. Echter zijn vader (Jacobus Joannes) woonde al eerder op het Zand. Dit zou er eens te meer voor pleiten dat Hendricus Wilhelmus rond 1821-22 het pand op het Zand betreft. Het blijft nog een beetje een puzzel hoe het een en ander zich heeft afgespeeld en is verlopen.

(Overlijdensacte) In het jaar duizend acht honderd drie en twintig, den een en twintigsten der maand october te tien ure des voormiddags, compareerde voor ons schout, Beambte van den burgerlijken stand der Gemeente van Boxmeer, provincie Noord-Brabant, Johannes Gerardus Hermans; zonder beroep, oud zeven en twintig jaren, nabuur van den overledene en Frederik Collenbach,

In het Jaar een duizend acht honderd en dertien, den *Leventiende* Maand *ging* ten *Uren*, des *11de* Dags compareerde voor ons BURGEMEESTER, Beambte van den Civielen Staat der Gemeente van *Boxmeer*, Provincie Noord-Brabant, *Jacobus Petrus de Witt* ten *Uren* van *Boxmeer*, welke aan ons heeft verklaard te zijn *Buirman*, van de Overledene en *Hendrikus Hendrikus van Haaff* die gezegd heeft te zijn *Buirman*, van de Overledene, beide wonende te *Boxmeer* den eersten *Op het Zand* en den tweeden *Op het Zand*, welke ons verklaard hebben, dat op de *Leventiende* des *11de* Dags is Overleden *Anna Matthea Molmans* oud *zeven en twintig* jaren, geboortig van *Walden*, Provincie *Brabant*, wonende in *Boxmeer*, Dogter van *Hendrik Molmans*, en van *Anna Maria Molmans*.

Na dat van deze Akte voorlezing is gedaan aan de Comparanten, hebben dezelve met en benevens ons getekend.

particulier, oud een en dertig jaren, nabuur van den overledene, beide wonende binnen deze Gemeente, welke ons verklaard hebben dat Hendrikus Wilhelmus van Haaff, van beroep bouwman en weduwnaar van Petronella Johanna Sweeren, oud acht en zestig jaren, geboren te Boxmeer, Provincie Noord-Brabant, wonende te Boxmeer, zoon van Jacobus van Haaff en van Anna Matthea Molmans beiden overleden, is overleden binnen deze gemeente den twintigsten deser maand ten elf ure des avonds.

Nadat aan de comparanten van deze acte voorlezing is gedaan, hebben dezelve met ons getekend.

[Ga naar zoon XVIa](#)